

5.3. A MUNKAHELYVÉDELMI AKCIÓTERV HATÁSA

SVRAKA ANDRÁS

2013-tól több, alacsony foglalkoztatási rátával rendelkező munkapiaci csoport munkába állását támogatták a Munkahelyvédelmi akcióterv szociális hozzájárulási adóból igénybe vehető kedvezményei. A fő kedvezménytípusok a 25 év alatti és 55 év feletti, illetve szakképzettséget nem igénylő (FEOR9-es) foglalkozású munkavállalók után jártak. A kedvezmények mértéke a 27 százalékos szociális hozzájárulási adó felét tették ki, de legfeljebb csak havi 100 ezer forint után lehetett őket kihasználni (ami nagyjából a bevezetési minimálbér összegével egyezett meg). A kedvezmények újdonságát jelentette, hogy nemcsak a munkába álláshoz kapcsolódtak, hanem időkorlát nélkül és a már állományban lévő alkalmazottak után is lehetett érvényesíteni. Emellett a kedvezményekhez nem volt szükség igazolásokra, a havi munkáltatói járulékbevalláson le lehetett vonni az adókötelezettségből.¹

Ilyen általánosan igénybe vehető, jövedelemszinttől nem függő, de hátrányos munkapiaci helyzetben lévő csoportokat célzó adókedvezményekre Magyarországon korábban nem volt példa. A kedvezményeket 2013-ban mintegy 600 ezer fő után vették igénybe, ami 2018-ra 900 ezer főre emelkedett. Ezen belül a fiatalokat célzó kedvezmények 2013-ban 110 ezer főt, 2018-ban 170 ezer főt érintettek. A kedvezmények körét ez idő alatt kismértékben kiterjesztették, de a növekedés elsősorban az emelkedő foglalkoztatáshoz kötődött. Így fontos gazdaságpolitikai kérdés, hogy ebből a bővülésből mekkora rész tulajdonítható a kedvezmények foglalkoztatásösztönző hatásának, illetve mennyire költséghatékony egy ilyen célzott kedvezményrendszer.

Az adókedvezmények foglalkoztatási hatását vizsgálta *Svraka* (2019a). A tanulmány 2009 és 2015 közötti, egyéni szintű, anonimizált adóhatósági mikroadatokat felhasználva, ökonometriai eszközökkel becsülte meg a főbb célcsoportokra a foglalkoztatási hatásokat. A kedvezmények jellegéből látható, hogy egy éles határvonalat létrehozó kritérium határozta meg a jogosultságot: minden 25 év alatti jogosult volt, de 25 év felett már senki.² Így az egyéb jellemzők és munkapiaci esélyek szerint egymáshoz hasonló egyének között volt, akit alacsonyabb költséggel lehetett foglalkoztatni, míg másokat nem. Ezt a kvázikísérleti helyzetet kihasználva, összehasonlíthatjuk a határvonal két oldalán lévők – a kezelt és a kontrollcsoportok – munkapiaci kimenetét. A kedvezmények bevezetése előtt és után eltérő gazdasági környezet hatásaira is kontrollálva, különbségek különbsége típusú ökonometriai eljárással végül minden egyéb tényezőtől elkülönítve meghatározhatjuk a kedvezmények foglalkoztatási hatását.

Az eredmények azt mutatják, hogy az adókedvezmények hatása szignifikánsnak bizonyult: már a bevezetés évében növekedett a foglalkoztatás a három

1 Emellett munkába álláshoz kötődő kedvezményeket is tartalmazott az akcióterv, tartós munkanélküliség vagy gyermekgondozási távollét után visszatérők, illetve legfeljebb 180 napnyi munkatapasztalattal rendelkező fiatalok után a foglalkoztatás első két évében havi 100 ezer forint nem kellett szociális hozzájárulási adót fizetni.

2 A legfeljebb 180 nap munkatapasztalatot szerzett fiatalok kedvezményének részletes vizsgálatához nem álltak rendelkezésre adatok, így ennek a hatása is a fiatalok általános kedvezményében jelenik meg.

fő célcsoportban, és ezek a hatások 2015-ig folyamatosan emelkedtek. 2015-re a 25 év alattiak foglalkoztatási valószínűsége 2,6 százalékkal emelkedett a hozzájuk hasonló, de a kedvezményekben nem érintett kontrollcsoportokhoz képest.³ Az 55 év feletiekre hasonló módszerrel becslve, ugyanez a változás 0,8 százalékpont volt, a szakképzettséget nem igénylőknél – kontrollcsoportnak véve az alacsony végzettséget igénylő és hasonló béreket kínáló, de nem kedvezményezett foglalkozásokat – pedig 2,7 százalékpont. A fiatalok és képzetlenek körében nem volt jelentős különbség a férfiak és nők foglalkoztatási esélyeinek változásában, ugyanakkor az idősebbek körében a teljes hatás a nők magasabb foglalkoztatásának tulajdonítható.

A kedvezmények hatására a relatív bérköltségek változása miatt előfordulhatott, hogy a munkáltatók az egyik célcsoportba sem tartozó munkavállalók helyett inkább kedvezményezett munkavállalókat foglalkoztatnak. A fiatalok és idősek körében *Svraka* (2019a) nem talált ilyen helyettesítésre utaló jelet, de a nem kedvezményezett alacsony képzettségű munkavállalók foglalkoztatása kis mértékben csökkent. Ezt figyelembe véve 2015-re összesen 53 ezer fős foglalkoztatásbővülést okoztak a kedvezmények, amiből 16 ezer főt tettek ki a 25 év alatti munkavállalók.

A magasabb foglalkoztatás adókon és járulékokon keresztül jelentkező költségvetési többletbevétele a fenti parciális, tágabb makrogazdasági következmények nélkül számolt hatása 2015-ben 55 milliárd forintot tett ki, ami a kedvezmények adott évi költségének 40 százaléka. Ez a költséghatékonysági mutató azonban az egyes célcsoportok között eltért: a fiataloknál 42, az alacsonyan képzetteknél 70, az időseknél viszont csak 14 százalék volt 2015-ben.⁴

Hivatkozások

- SVRAKA ANDRÁS (2018): *The Effect of Labour Cost Reduction on Employment of Vulnerable Groups – Evaluation of the Hungarian Job Protection Act*. MPRA Paper, 88234. University Library of Munich, Germany.
- SVRAKA ANDRÁS (2019a): *A Munkaerőköltség csökkentésének hatása a sérülékeny csoportba tartozók foglalkoztatására*. *Pénzügyi Szemle*, 58. évf. 1. sz. 70–93.
- SVRAKA ANDRÁS (2019b): *The Effect of Labour Cost Reduction on Employment of Vulnerable Groups*. *Public Finance Quarterly*, Vol. 58. No. 1. 72–92.

3 A szintén 25 év alatti fiatalokat célzó Ifjúsági Garancia Programot 2015-ben vezették be: az ezt követő évekre becslült eredmények részben ennek hatását is tükrözhetik.

4 Ez a mutató az esetleges holtteher-veszteséget nem veszi figyelembe, és a rövid távú megtérülést méri. Hosszabb távon, ha a költségek növekednek (mivel a kedvezmény a már munkában állókra is érvényes), a megtérülés valószínűleg csökken.